Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 6. Wilnia, Piatnica 8 Lutaha 1929 h. Hod V (XIII).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—10 zał., na paŭhoda—5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał. HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ adnej załoscy.

Stalin i Trocki.

Apošnija padziei ŭ Sawietach świedčać ab tym, što zmahańnie pamiž Stalinam i Trockim, jakoje pačałosia pa śmierci Lenina, nia tolki nie asłabła, ale jašče bolej uzmahłosia.

Kali ŭ prošłym hodzie Stalinu ŭdałosia wysłać Trockaha až u Turkiestan, to možna było spadziawacca, što tak zw. trockisty (prychilniki Trockaha) paddaducca partyjnaj bolšaści, na čale jakoj stajaŭ Stalin, i takim paradkam jednaść u kamunistyčnaj partyi budzie ŭratawana. Ale wyšła inakš. Trocki nia tolki nie adroksia ad swajho apazycyjnaha stanowišča, ale z dalokaha Turkiestanu patrapiŭ nawiazać znosiny z swaimi prychilnikami ŭ centrach (Maskwa, Pietrahrad) i dalej wioŭ ahitacyju prociŭ palityki Stalina. U adkaz na hetkuju rabotu Trockaha, Stalin zahadaŭ aryštawać niekalki sotniaŭ trockistaŭ, a samoha Trockaha wysłać z hranic S.S.R.R.

Jakija-ž pryčyny mahli wyklikać taki wialiki razład i zmahańnie ŭ kamunistyčnaj partyi?

Pryčyny hetaha razładu byli asabistyja i ideołohičnyja. Kali jašče žyŭ Lenin, dyk jon budučy dyktataram nie dapuskaŭ da nijakich asabistych sprečak u nutry kamunistyčnaj partyi. Pa śmierci Lenina pałažeńnie pieramianiłasia: astałosia šmat pawadyroŭ, z jakich kožny pa swojmu razumieŭ dalejšuju palityčnuju rabotu i chacieŭ, pry pamočy swajho lepšaha razumieńnia kamunistyčnaj palityki, wybicca na wierch i stać pawadyrom. Pahadzić ich asabistyja pohlady i pretensii nia było ŭžo kamu, — dyk pačałosia zmahańnie.

Ale zmahańnie hetaje maje nia tolki asabisty charaktar, jano maje taksama i hłybokuju ideołohičnuju asnowu. U čym-ža razychodzicca Stalin i Trocki? *Razychodziacca jany ŭ pohladach na ŭnutranuju i zahraničnuju palityku.*

Stalin ćwierdzić, što ŭ unutranaj palitycy treba raz nazaŭsiody adkazacca ad wajennaha kamunizmu, h. zn. ad uwodžańnia kamunistyčnaha paradku siłaju. Pawodle Stalina treba dać bolšuju swabodu sialanstwu i źwiarnucca „twaram da wioski“, kab nawiazać znosiny i zhodu pamiž sialanstwam i rabotnikami; treba wiaści dalej „nowuju ekanamičnuju palityku“ (N. E. P.), jakaja dapuskaje prywatny handal i nie praciwicca, kab zabranyja pa haradoch damy byli źwiernuty daŭniejšym haspadarom. Stalincy imknucca da stwareńnia dziaržaŭnaha kapitalizmu i na heta starajucca dastać pazyčku z zahraničnych bankaŭ. — Słowam, u ŭnutranaj palitycy jany pajšli pa darozie nowaha sawieckaha budaŭnictwa, dapasowywajučy swaju palityku da wymahańniaŭ žyćcia. U zahraničnaj palitycy stalincy adkidajuć jarkija i mała pryhatawanyja rewolucyjnyja wystupleńni, jany chočać pastupowa raźwiwać kamunistyčnuju ahitacyju i takim paradkam padhataŭlać da budučaj kamunistyčnaj usieświetnaj rewolucyi. Dziela taho jany nia chočuć jaŭna zadziracca z wialikimi dziaržawami, nia lezuć u wajnu i nawat starajucca nawiazać dyplomatyčnyja znosiny i mirawyja ŭmowy nia tolki z susiedziami, ale badaj z usim świetam...

Susim nia toje kažuć trockisty. Jany ćwierdziać, što ŭnutranaj palitycy kamunizm treba zawodzić siłaju, što nia treba dawać nijakaj palohki „drobna-buržuaznym“ klasam i damahańniam sialanstwa ŭ sprawie prywatnaj ułaśnaści, što poŭnaje zhody pamiž rabotnikami i sialanami być nia moža, bo sialanstwa maje zaŭsiody nachił „drobna-buržuazny“ i imknięcca da čym bolšaj prywatnaj ułasnaści, a rabotnictwa maje nachił proletaryjacki i adkidaje prywatnuju ŭłasnaść. Tamu prydzie — pawodle trockistaŭ — čas, kali rabotnikam treba budzie prymušać sialan da kamunizmu. Trockisty kažuć, što hetaja, byccam, zhoda pamiž sialanstwam i rabotnictwam, jakuju paddzieržywaje Stalin, jość nie naturalnaja i raźlacicca, jak tolki dojdzie da praktyčnaha ŭwodžańnia kamunizmu; zatym jany i stajać za wyraznuju dyktaturu rabotnikaŭ nad sialanstwam. Budaŭnictwa dziaržaŭnaha kamunizmu, pawodle trockistaŭ, mahčyma tolki tady, kali kamunisty woźmuć wierch pa ŭsim świecie i zatym jany stajać za „čym skarejšuju“ suświetnuju rewolucyju, jakuju pawodle ich treba wyklikać usimi mahčymymi sposabami, nie ŭhladajučysia na nijakija wialikija dziaržawy... Słowam, pawodle trockistaŭ treba pastawić usio na kartu— ihrać, a tady — abo wyjhrajuć, abo prajhrajuć.

Woś jakija pohlady Trockaha i jahonych prychilnikaŭ. Jak bačym, jany daloka adyjšli ad pohladaŭ Stalina i zatym pamiž imi wiadziecca takoje ŭporystaje i na pieršy pohlad dziŭnaje zmahańnie. Trockisty zakidajuć stalincam, što jany zdradzili kamunistyčnuju ideju i pajšli pa darozie ewolucyi i drobna-buržuaznaha hramadzkaha ładu. Stalincy ŭznoŭ zakidajuć trockistam, što jany žywuć tolki teoryjaj, mała źwiartajuć uwahi na žyćciowyja abstawiny i mohuć swajej nierazwahaj zahubić usie zdabytki rewolucyi...

Treba źwiarnuć uwahu na toje, što apazycyja Trockaha jość *lewaja apazycyja* i Stalin stanowicca prociŭ Trockaha ŭžo prawym...

Padzieł u kamunistyčnaj partyi na stalincaŭ i trockistaŭ adbywajecca nia tolki ŭ S.S.R.R., hety padzieł pašyryŭsia i na druhija krai. Hetak niadaŭna padzialiłasia niamieckaja kamunistyčnaja partyja: prychilniki Trockaha pačali tam wydawać swaju hazetu „Volksville“, jakaja napadaje na druhuju kamunistyčnuju hazetu „Rote Fahne“, trymajučujusia pohladaŭ Stalina. Dzielacca taksama kamunisty na trockistaŭ i stalincaŭ u Francyi, Čechasławacyi i druhich krajoch.

Słowam, my staimo pierad padziełam dahetul adzinaj kamunistyčnaj partyi na dźwie warožyja miž saboj hrupy, pamiž katorymi pačałosia zmahańnie. Da čaho jano dawiadzie — pakaža budučynia. Ale ŭžo hety fakt padziełu kamunistyčnaj partyi na dwa warožyja sabie abozy świedčyć ab tym, što kamunizm jość daloka niazhodny z prawami žyćcia ludzkoha.

Kožnaja partyja, jakaja nie apirajecca na narodzie, z pryčyny supiarečnaści jaje prahramy z wymohami žyćcia narodu, istnawać doŭha nia moža. Jana musić abo źniknuć, abo prytasawacca da narodu. Hetak ciapier dziejecca i z kamunistyčnaj partyjaj — jana raźwaliwajecca. Prawy žyćcia ludzkoha pieramahajuć.

J. D.

Sprawa Arcybiskupskaj zabarony ŭ Sojmie.

Prapazycyja Biełar. Pasolskaha Klubu ŭ sprawie škodnaj palityčnaj dziejnaści Arcybiskupa Jałbžykoŭskaha, skirawanaj prociŭ Biełarusaŭ, asabliwa-ž abwieščańniem zabarony naležyć katalikom da partyi Biel. Chryśc. Demokracyi i čytać orhanu hetaj-ža partyi „Biełaruskaj Krynicy“

Biełaruski adradženski ruch, abyjmajučy palityčnaje j kulturnaje žyćcio narodu, nia moh abminuć taksama i žyćcia kaścielnaha. Biełaruskaje hramadzianstwa świadomaje ŭ swaich nacyjanalnych idealach słušna daŭno ŭžo stała na stanowišču, što na abšarach zasielenych Biełarusami kaścioł katalicki źjaŭlajecca ŭ rukach polskaha kleru mahutnym srodkam palanizacyjnym. Biełarusy — kataliki, u mieru ŭzrostu nacyjanalnaj świadomaści, pačali damahacca ŭwiadzieńnia ŭ kaścioł rodnaj mowy ŭ dadatkowych nabaženstwach i kazańniach. Takim čynam u pieršych hadoch niezaležnaści Polšču, dziakujučy masowym probam wiernych, u niekatorych kaściołach było ŭwiedziena dadatkowaje nabaženstwa i kazańni ŭ mowie biełaruskaj. Dziejełasia heta tady, kali wilenskaj dyjecezyjaj kirawaŭ ś. p. Ks. bisk. Matulewič, pastyrskaja dziejnaść katoraha była aceniena ciapier nawat jahonymi praciŭnikami. Kali pa śmierci Arcybiskupaŭ Matulewiča i Cieplaka kiraŭnictwa wilenskaj dyjecezyjaj abniaŭ ciapierašni Arcybiskup Jałbžykoŭski, ziemli zasielenyja Biełarusami — katalikami stalisia miejscam praśledu biełaruskaj mowy ŭ katalickich światyniach. Polski kler z pad znaku tahačasnaj Narodnaj Demokracyi *) sekundawaŭ Arcybiskupu časta pry pamočy palicyjnych srodkaŭ, tłumiačy ŭsialakija pačynańni ŭ kirunku ŭwiadzieńnia rodnaj mowy ŭ Kaścioł, i wykidawaŭ jaje z tych kaściołaŭ, dzie ŭžo była ŭžywanaja. U hetki sposab była wykinuta biełaruskaja mowa z kaścioła ŭ Žodziškach i Baradzienićach. Probašču Kaścioła ŭ Žodziškach zrobleny palityčny praces, wynikam jakoha ks. Hadleŭski byŭ zasudžany na 2 hady krepaści.

Asabliwym sposabam zmahańnia Arcyb. Jałbžykoŭskaha z damahańniami Biełarusaŭ źjaŭlajecca wysyłańnie biełaruskich ksiandzoŭ u parachwii čysta polskija, kab hetakim sposabam pazbawić ksiandzoŭ mahčymaści wykonywańnia relihijnych patreb Biełarusam — katalikom u mowie biełaruskaj.

Adnak usie padobnyja warožyja wystupleńni i chitryki palityčnaha charaktaru Arcyb. Jałbžykoŭskaha ŭ adnosinach da Biełarusaŭ bladniejuć prad jaho apošnim wystupleńniem prociŭ partyi Biel. Chryśc. Demokracyi i jaje orhanu „Biełaruskaja Krynica“.

Dnia 10 śniežnia 1928 h. Arcyb. Jałbžykoŭski abwieściŭ u wilenskaj presie rasparadžeńnie nastupnaha źmiestu:

„Ramuald Jałbžykoŭski z Božaj i Stalicy Apostalskaj łaski Arcybiskup Mitrapalit Wilenski.

Da wialebnaha Duchawienstwa i Wiernych Archidyjecezyi Wilenskaj. Padajemo da Wašaha wiedama, Miłyja Braty ŭ Chryście, što partyja „Biełaruskaja Chryścijanskaja Demokracyja“ padlahaje pamyłkam relihijnaha indyferentyzmu i balšawizmu, jakija miarkujuć u asnowy našaj światoj wiery katalickaj. Hetyja pamyłki jość u prahramie ŭspomnienaj partyi i ŭ jejnym orhanie „Biełaruskaja Krynica“.

Dziela hetaha na asnowie Kodeksu Prawa Kananičnaha (Kan. 1386, 1395, 1405 i inš.) ab-

*) polskaj — prypisak red.

241096

wiaščajem, što katalikom, a tymbolš katalickamu duchawienstwu nielha da partyi „Biełaruskaja Chryścijanskaja Demokracyja" ani naležyć, ani ŭ jakikolečy sposab jaje padtrymliwać.

Nielha taksama katalikam wypisywać, čytać, raspaŭsiudžywać, supracoŭničać ani ŭ jakikolečy sposab padtrymliwać časopisi, jakaja nazywajecca „Biełaruskaja Krynica".

Heta naša rasparadžeńnie W.W.X X. Probaščy i Rektary kaściołaŭ buduć łaskawy abwiaścić wiernym z ambony ŭ najbližejšuju niadzielu. Wydana ŭ Wilni, dn. 10. śniežnia 1928 h. Nr. 5216.

(—) R. Jałbžykoŭski Arcybiskup Mitrapalit."

Uspomnienyja zakidy na ničym absalutna nie abapiortyja; jany raźličany specyjalna na prydušeńnie nacyjanalnaha ruchu biełaruskaha. Dziela hetaha Wysoki Sojm chaj zachoča pastanawić:

Zaklikajecca Ŭrad, kab stanoŭča pałažyŭ kaniec škodnaj palityčnaj dziejnaści Arcyb. Jałbžykoŭskaha ŭ Wilni, katory swaimi wystupleńniami prociŭ Biełarusaŭ zawostrywaje nacyjanalnyja zmahańni. *Proponenty*

Waršawa, dn. 18-XII 28 h.

Z hazet.

„Dziennik Wilenski" machluje biazupynna.

Endeki ŭ swajej hazecie „Dziennik Wilenski" ŭ Nr 28 iznoŭ starajucca dakazać, što prahrama B. Ch. D. jość kamunistyčnaja. Ale hetyja dokazy nahetulki naiŭnyja, što adkazwać pawažna niama nawat patreby. „Dz. Wil" dajšoŭ da taho, što nawat zakładańnie narodnych uniwersytetaŭ uważaje za kamunistyčnuju rabotu!! Za takuju-ž rabotu ŭważaje i kalektyŭnyja ŭmowy, jakija jość u prahramie B.Ch.D. A woś tojsamy „Dzien. Wil." ŭ Nr 5 dnia 6.I. 1929 h. piša, što 8.I. mietasia adbycca ŭ wilenskim Inspektaracie Pracy pasiedžańnie kamisii dziela zakłučeńnia kolektyŭnaj umowy pamiž ziemlarobskimi rabotnikami i abšarnikami. Tut „Dz. Wil." nia widzić nijakaha kamunizmu.

Ale musić i sam „Dz. Wil." nia wieryć tamu, što sam napisaŭ ab našaj prahramie, bo kaža, što prahrama jšče ništo, ale woś taktyka i ton B.Ch.D. zrabilisia kudy horšymi. Jak prykład horšaha tonu, „Dz. Wil." padaje toje, što my polskich šowinistyčnych ksiandzoŭ pačali nazywać žandarami ŭ sutanach.

My nie ad siańniašniaha dnia hetak ich nazywajem, bo jašče ŭ 1925 hodzie my pisali ab „duchoŭnych žandarach" (hladzi „B. Krynica" Nr 17, 1925 h.), dzie ŭ adumysłowaj stačci wyjaśnili, dziela čaho my ich hetak nazywajem. Kali pisaki-ž „Dz. Wil. chočać dawiedacca ab hetym, niachaj pračytajuć pakazany Nr 17 z 1925 „B. Krynicy."

Polski marš na Koŭnu.

Ukrainskaja hazeta „Новий час" u numary 13 piša, što adna waršaŭskaja hazeta padała sensacyjnuju wiestku z Koŭna ab tym, što litoŭski premjer Waldemaras byccam zajawiŭ, što ŭ Polščy adbywajucca tajnyja zbrajeńni wajskowych hrup, jakija abhawarywajuć plan napadu na Koŭnu. Zaniaćcie Koŭna mieła-b być padarunkam marš. Piłsudskamu ŭ dzień jahonych imianin, h. j. 19 sakawika siol. h.

Z biełaruskaha žyćcia.

Pasiedžańnie Rady Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury adbyłosia ŭ niadzielu 3 lutaha siol. h. u Wilni. Na paradku dnia byli sprawy: 1. sprawazdača ŭradu z dziejnaści za minuły 1928 hod, 2. arhanizacyjnyja sprawy, 3. pierawybary Centralnaha Uradu i Rewizyjnaj Kamisii.

Pryniaŭšy da wiedama sprawazdaču ŭradu i abhawaryŭšy sprawy arhanizacyjnyja, Rada Bieł. Inst. Hasp. i Kult. wybrała nowy centralny ŭrad, u skład jakoha ŭwajšli nastupnyja asoby: ks. W. Hadleŭski, jak staršynia Uradu Instytutu, posoł A. Stepowič i inž. Ad. Klimowič, jak wice-staršyni, red. J. Paźniak— skarbnik, hram. S. Świstun — sekretar, pasoł P. Karuza i hram. J. Wasileŭski — siabry Ŭradu. Zastupnikami siabroŭ Ŭradu wybrany: senatar W. Rahula i dr. Br. Turonak. U Rewizyjnuju Kamisiju wybrany: ks. Adam Stankiewič, pasoł F. Jaremič, hram. E. Budźka i senatar W. Bahdanowič.

Sprawa Arcybiskupskaj zabarony naležać katalikom da B.Ch.D. i čytać „B. Krynicu" padana Biełaruskim Pasolskim Klubam na razhlad Sojmu. Kopiju pasolskaj prapazycyi ŭ hetaj sprawie źmiaščajem u siańniašnim numary na inšym miejscy.

Biełaruskaja Himnazija ŭ Maładečnie. Polskija hazety pawiedamlajuć, što b. senatar Ułasaŭ robić zachady pierad polskimi ŭładami ab adčynieńni ŭ Maładečnie Biełaruskaj Himnazii. Prośba ŭ hetaj sprawie byccam pierasłana užo ŭ ministerstwa wierawyznańniaŭ i publičnaj aświety. U wypadku niezaćwierdžańnia himnazii, jak padajuć tyja-ž hazety, budzie adčyniena ŭ Maładečnie jak i ŭ Radaškawičach biełaruskaja 7 kl. pačatkowaja škoła.

Nawukowyja lekcyi ŭ Biełaruskim Studenskim Sajuzie ŭ Wilni. U niadzielu 3 lutaha s. h. u Biełaruskim Studenskim Sajuzie ŭ Wilni pračytaŭ lekcyju hram. Łuckiewič na temu „Napiewy liry Janki Kupały".

U niadzielu 10-ha lutaha adbudziecca ŭ Sajuzie lekcyja, jakuju pračytaje hr. inž. Ant. Trepka. Pačatak a hadz. 4-j p. p.

Nowaja brašurka „Samaŭrad wiaskowych hmin" J. Paźniaka, wydawiectwa „Biełaruskaj Krynicy", wyjšła z druku. Cana 20 hroš. Hałoŭny skład u kniharni „Pahonia", Zawalnaja 7. Kupić možna ŭwa-ŭsich biełaruskich kniharniach. Źmiest brašurki: praŭnaja dziejnaść sučasnaha samaŭradu. Brašurka moža być karysnaj dla hminnych radnych i dla tych, katoryja cikawiacca pracaj samaŭradawaj.

T-wa Biełaruskaj Škoły ŭ Nawahradku spyniena. Hazety pawiedamlajuć, što administracyjnyja ŭłady (6 h. m.) spynili dziejnaść T-wa Biełaruskaj Škoły ŭ Nawahradku. Jak pryčynu, zmusiŭšuju ŭłady da hetaha kroku, padajuć rewizyju śćwierdziŭšuju byccam nieparadki ŭ wiadzieńni knih pratakołaŭ i rachunkowaści.

Hazetnyja wydumki.

U minułym tydni polskija hazety padawali wiestki ab dziaržaŭnym pierawarocie ŭ niezaležnaj Litwie, a nawat i arešcie wydatnych litoŭskich palityčnych kiraŭnikoŭ. Hetyja wiestki polskija hazety źwiazywali z wiestkaj ab adstaŭcy načalnika litoŭskaha hienaralnaha štabu pałk. Plechawičius'a, katory padaŭsia ŭ adstaŭku z pryčyny słabaha zdaroŭja. Ciapier wyjaśniłasia, što ŭ Litwie nijakich zabureńniaŭ nia było, a ŭsie wiestki ab ich źjaŭlajucca tolki pustoj wydumkaj ludziej niaprychilnych da Litwy.

PIŚMO Z AMERYKI.

Darahija Braty Biełarusy na Baćkaŭščynie! Čytajučy swaju rodnuju hazetu „B. Krynicu", dawiedywajusia ab žyćci Narodu, ab hory bratoŭ sialan i ab žyćci Biełarusaŭ-emihrantaŭ u dalokich staronkach, za miežami darahoj Baćkaŭščyny. Spatykaju piśmy ŭ „B. Krynicy" ad bratoŭ Biełarusaŭ: z rodnych wiosak Baćkaŭščyny, z dalokaj Arhientyny i Francyi. Rodnaja hazeta łučyć nas emihrantaŭ choć dumkaj wylitaj na papiery z žyćciom našaj darahoj Baćkaŭščynaj. Čytajučy swaju rodnuju hazetu, ja prychodžu da wywadu, što niama čaho spadziawacca na kahoniebudź, što chtoś tam prydzie i zrobić dabro dla našaha narodu. Nie! Tak dumać nia možna, a treba samym pracawać dziela swajho dabra. Treba arhanizawacca ŭ swaje biełaruskija kulturna-praświetnyja arhanizacyi, prykładam u istnujučy na Baćkaŭščynie Biełaruski Instytut Haspadarki i Kultury. Arhanizacyja pakaža šlach da lepšaj budučyni i daść mahčymaść dajšci da jaje. Heta da Bratoŭ Biełarusaŭ na Baćkaŭščynie. A da was, Braty Biełarusy na emihracyi, źwiartajusia z zaklikam źwiarnuć tak-ža ŭwahu na swaju rodnuju biełaruskuju arhanizacyju, śpiarša na Baćkaŭščynie, a paśla tam, dzie my žywiom, kali jość nas Biełarusaŭ choć niekalki čaławiek.

Arhanizacyi na Baćkaŭščynie my možam pamahčy tolki materjalna, pasyłajučy jej, pa mahčymaści swajej, składki; sami-ž musimo zakładać Hurtki Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury, pawiedamlać ab hetym Centrału ŭ Wilni i družna pracawać.

U nas tut, dzie ja znachodžusia, jość nia mała Biełarusaŭ i świedamaść nacyjanalnaja pakrysie budzicca, bo pawažany ks. dr. praf. Tarasewič siudy da nas zahladaje i ab darahoj Baćkaŭščynie nam tałkuje.

Dobra dyło-b, kab i inš. placoŭki biełaruskija na emihracyi čaściej dawali ab sabie znać: lahčej budzie parazumiecca i supolna pracawać. Dyk, Braty Biełarusy na emihracyi, adkliknieciesia!

Vard. st. Solem. mass. J. A.

Z Niezaležnaj Litwy.

Ratyfikacyja ŭmowy Kelloga. Prezydent Litoŭskaj Respubliki Anton Smetona zaćwierdziŭ zhodu Litwy da ŭmowy Kelloga.

Wałasnyja kamitety da źbirańnia achwiar. Z pryčyny nieŭradžaju ŭ niekatorych paŭnočnych pawietach Niezaležnaj Litwy, na ŭsiej terytoryi dziaržawy patwarylisia miesnyja wałasnyja kamitety dziela źbirańnia achwiar pradukta- mi dla paciarpieŭšych. Kamitety prymajuć usiakaje zboža prydatnaje da siaŭby. Žychary cełaha kraju pawažna zacikaŭleny losam swaich bratoŭ i achwotna biaruć udziel u samapomacy.

Apracha taho paciarpieŭšyja dastajuć biezpracentowyja pazyčki

Narodnyja škoły ŭ Koŭnie. U pačatku listapada 1928 h. Koŭna naličała ahułam narodnych 50 škoł, u jakija chadziła ahułam 4973 wučni:

Michał Fiedaroŭski.

Na kolki wiedajem, dla šyrejšaha biełaruskaha hramadzianstwa da apošnich časoŭ była niawiedamaj biografija wiedamaha etnografa Biełarusi M. Fiedaroŭskaha, aŭtara miž inš. trytamowaj pracy p. n. „Lud białoruski". Tamu na miejscy budzie wiedać niekalki dat z žyćcia M. F., sabranych i padanych nam W. Bajarčukom, wučniam 6-aj klasy Wilenskaj Biełaruskaj himnazii. Baćka W. Bajarčuka byŭ kawalom u dwary, arandawanym M. Fiedaroŭskim. (Red.)

Byŭ heta čaławiek słabaha zdaroŭja i słabaha cielaskładu. Charaktar mieŭ dobry, ale chutka zapalaŭsia złościu. Da hodu 1895 žyŭ u dwary Kusino, Waŭkawyskaha paw., hm. (ciapier) Mścibaŭskaj, jaki arandawaŭ ad Jelskaha praz 9 hadoŭ. Tam-ža Fiedaroŭski ažaniŭsia z siastroju wiedamaha na całaj wakolicy d-ra Bitnera.

U Kusina pryjechaŭ Fiedaroŭski z pad m-ka Dwarca, Słonimskaha paw., dzie taksama arandawaŭ dwor. U h. 1895 pierajechaŭ u dwor Padolle (Podole), Słonimskaha paw., Kazławieckaje hm., jaki ŭziaŭ u arendu na 12 hadoŭ, ad rasiejskaha hienarała Michałoŭskaha. Sam Fiedaroŭski ŭ dwary haspadarkaj nie zajmaŭsia: haspadaryŭ za jaho Kirsnoŭski.

Budučy ŭ Padolli, Fiedaroŭski bolšaść času pisaŭ. Zamykaŭsia pry hetym u swaim pakojčyku, u jaki nia puščaŭ nawat słužanki. Kali dawiedwaŭsia, što ŭ wakolicy byŭ stary mužčyna ci žančyna, dyk jechaŭ da jaho i prasiŭ raskazawać, što znaje z staŭnaje tworčaści narodu. Usio, što hetyja staryja kazali, Fiedaroŭski pisaŭ. Časta zabiraŭ takoha staroha da siabie na tydzień, ci j na daŭžejšy čas, kab toj moh bolš čaho ŭspomnić. Bywaŭ časta na wiaskowych wiasiellach i chryścinach, tam prysłuchoŭwaŭsia da hutarki prysutnych.

Pa pisańni najbolš zajmaŭsia lačeńniem ludziej, kali chwaroba była nie ciažkaja. Lačyŭ jon ziellem, a časta dawaŭ i aptečnyja lakarstwy. Zielle źbiraŭ sam, ale mnoha prynosili jamu wiaskowyja žančyny, jakim płaciŭ za heta hrašyma. Nad chataj u jaho zaŭsiody było poŭna nawiešana ziella. Za lačeńnie hrošaj nia braŭ, ale prymaŭ, što chto dawaŭ: piatuškoŭ na miasa, jajki, pajasy i h. d. Pryjaždžali ludzi za wiorst 20, nawat 30.

Budučy ŭ Kusinie, jeździŭ Fiedaroŭski z niekalkimi ludźmi pa bierahoch raki Roś, a z Padolla — pa bierahoch raki Ščary. Tam raskopywali kurhaniki i znachodzili roznyja rečy z kamiennaje epochi, jak małatki, siakierki, nažy, harški i h. p. Usio heta zabirałasia.

Jeździŭ Fiedaroŭski taksama pa wioskach, źbiraŭ staryja knižki i roznyja wiaskowyja wyraby, jak pajasy, ručniki, lulki, kapšuki na tytuń, świścioŭki i usio padobnaje. Za ŭsio płaciŭ. Pry hetym fatahrafawaŭ starych ludziej. Chadziŭ sam u šeraj adzieży wiaskowaha wyrabu. Žyŭ skromna. Haściej da siabie nia prymaŭ i sam jeździŭ u hości tolki da sialan. Hawaryŭ papolsku i pabiełarusku. U wykonywańni relihijnych wymohaŭ byŭ dawoli swajeabraznym, choć pryčyn hetaha nie padawaŭ.

Nie dabyŭšy ŭ Padolli da ŭmoŭlenaha času, Fiedaroŭski ŭ 1904 h. wyjechaŭ u Waršawu.

Wacłaŭ Bajarčuk.

chłapcoŭ — 2375 i dziaŭčat — 2498. Pawodle narodnaści padzieł škołaŭ pradstaŭlajecca tak: litoŭskich — 24 škoły z 2311 wuč., polskich škoł —11 z 939 wuč., žydoŭskich — 10 z 1125 wuč., niamieckich 3 z 392 wučniami i rasiejskich 2 z 201 wučn. U druhoj pałowie m-ca studnia samaŭrad pastanawiŭ wybudawać dźwie nowyja škoły: adnu litoŭskuju i adnu žydoŭskuju.

Arhanizacyjny schod žančyn Lićwinak. Dnia 27 studnia h. h. u sali „Troch kniazioŭ" adbyŭsia arhanizacyjny schod litoŭskich žančyn. Usie miascowyja arhanizacyi wydelehawali pa try pradstaŭnički, majučyja farmalnyja ŭpawažnieńni.

Z žyćcia litoŭska-ŭkrainskaha tawarystwa. Z metaj uzajemnaha aznajamleńnia i zbližeńnia ŭprawa t-wa pastanawiła zarhanizawać na 9-ha lutaha h. h. kancert litoŭska-ŭkrainski. U časie kancertu buduć prapiajany ŭkrainskija pieśni choram i salistami. Treba zaznačyć, što lik siabroŭ uspomnienaha t-wa z kožnym dniom uzrastaje, asabliwa paśla apošnich lwoŭskich padziejaŭ.

Nota litoŭskaha ŭradu. U suwiazi z umowaju Kelloga i nieabchodnaściu padtrymańnia supakoju ŭ schodniaj Eŭropie, dn. 23 studnia. h.h. urad litoŭski daručyŭ notu usim dyplomatyčnym pradstaŭnikam dziaržawaŭ, z jakimi Litwa ŭtrymliwaje narmalnyja znosiny. Hetakaha-ž źmiestu nota-memorjał wysłana ŭ sekretarjat Lihi Narodaŭ. U nocie hetaj urad litoŭski pawiedamiŭ usie dziaržawy ab swajoj pastanowie pryniaćcia prapazycyi sawieckaj u sprawie padpisańnia lokalnaj umowy. Aprača taho litoŭski ŭrad źbiwaje wywady polskaha ŭradu, katory nia daŭ wyraznaha adkazu. Dalej litoŭskaja nota tłumačyć, što nie chapaje narmalnych adnosinaŭ polska-litoŭskich dziela taho, što Polšča złamała ŭmowu Suwalskuju z dn. 7 kastryčnika 1920 hodu, a hien. Želihoŭski zaniaŭ Wilniu. I pakul hetaja kryŭda nia budzie napraŭlena, Litwa ŭstrymajecca ad nawiazańnia jakich-koleČy znosinaŭ z Polščaju.

Z Polščy.

Pasiedžańni Sojmu ciapier adbywajucca amal nia što dnia. Najbolšaje zacikaŭleńnie wyklikaje sprawa źmieny konstytucyi. U hetaj sprawie pasolskija kluby adbywajuć narady i hatowiać prajekty. U aŭtorak 5 lutaha s. h. klub pasłoŭ i senataraŭ B. B. (adzinka) ułažyŭ prajekt nowaj konstytucyi, jaki padajem u skaračeńni.

Pawodle hetaha prajektu, prezydenta wybirajuć usie hramadzianie dziaržawy, ahulnym hałasawańniem (jak pasłoŭ i senataraŭ), z pamiž dwuch kandydataŭ: adnaho z ich wyznačaje Narodnaje sabrańnie (Sojm i Senat), a druhoha ŭstupajučy prezydent. Prezydent wybirajecca na 7 hadoŭ. Prezydent naznačaje hieneralnaha inspektara armii, achwiceraŭ usich stupieniaŭ, a ŭ wypadku wajny naznačaje hałoŭnakamandujučaha, katory tady ŭwachodzić u skład uradu.

Pawodle hetaha prajektu, hałasawać u časie wybaraŭ prezydenta i ŭ Sojm majuć prawa tyja hramadzianie, katoryja majuć 24 hady žyćcia, a wybranym u Sojm moža być toj hramadzianin, katory maje 30 hadoŭ žyćcia. Niatykalnaść pasolskaja — pawodle nowaha prajektu — wielmi ahraničana. Za wystupleńni supiarečnyja z prysiahaj pasolskaj pasoł ciahniecca da adkaznaści pierad Trybunałam Stanu, i heta nawat tady, kali-b hetyja wystupleńni byli pramowami skazanymi z sojmawaj trybuny. Dzieła padačy interpelacyi wymahajecca zhoda šostaj čaści ŭsich pasłoŭ.

Senat składajecca z 150 senataraŭ. Tracinu senataraŭ naznačaje prezydent.

Adkaznaść ministraŭ pierad parlamantam wyhladaje hetak: Sojm pazywaje ministraŭ da adkaznaści na padstawie prapazycyi žadajučaj adstaŭki ŭradu abo ministraŭ, padanaj što najmienš ćaćwiortaj čaściaj usich pasłoŭ. Prapazycyja heta nia moža być padana na razhlad Sojmu raniej 7-mi dzionnaha terminu ad dnia jaje padačy. Kali Sojm absalutnaj bolšaściu hałasoŭ usich žadaje adstaŭki ŭradu abo ministra — prezydent adkliča ŭrad (ministra), abo raspuścić Sojm.

Prezydent moža wiarnuć zakon pryniaty Sojmam i zažadać ad jaho razhledzić hety zakon nanowa. Kali-ž Sojm i Senat paćwierdzić hety zakon takim, jakim jon śpiarša ŭchwaleny, prezydent abo paćwiardžaje jaho, abo raspuskaje Sojm i Senat. Trybunał Stanu nia budzie składacca z siabroŭ wyklučna wybranych parlamantam, jak heta jość ciapier, ale prezesa i 4-och siabroŭ budzie naznačać prezydent, 4-och wybiraje Senat, a 4 — Sojm.

Z zahranicy.

Ameryka, jakaja starajecca pamiryć Eŭropu (wiedamy prociŭwajenny dahawor Kelloga), sama znachodzicca ŭ strachu pierad niebiaśpiekaj wajny. Hazety amerykanskija danosiać z Wašyngtonu (hałoŭnaje miesta Zł. Štataŭ Paŭnočn. Ameryki), što senatar parlamantu Zł. Št., Walsh padaŭ u senat prajekt sklikańnia nowaj konferencyi ŭ sprawie zbrajeńnia na mory. Walsh prajektuje, što kali-b heta konferencyja nie dajšła da skutku, dyk urad Zł. Štataŭ budzie ŭpaważnieny da budowy takoj floty, jak u Anhlii. Dalej Walsh zajawiŭ, što Anhlija maje prawy kantralawać neŭtralnyja karabli ŭ časie wajny i dziela hetaha istnuje wialikaja niebiaśpieka nieparazumieńnia pamiž Zł. Št. Ameryki i Anhlijaj. Zamiest budawańnia karabloŭ, treba, pawodle Walsha, sklikać mižnarodnuju konferencyju, jakaja-b abniziła mižnarodnaje zbrajeńnie na mory, bo dalejšaja budowa karabloŭ jošć pryhatawańniem da wajny

Mahčymaści nowaj wajny z Japonijaj, pawodle Walsha, jość ciapier susim niawialikija, i rožnicy pahladaŭ Ameryki z Anhlijaj majuć šmat bolšaje značeńnie. Walsh dapuščaje mahčymaść wajny Ameryki z Anhlijaj tolki tady, kali abiedźwie dziaržawy buduć dalej wiaści palityku budowy marskich karabloŭ, što pawoli, ale peŭna dawiadzie da nieparazumieńnia, a paśla i da wajny. Druhich mahčymaściaŭ nieparazumieńnia i wajny Ameryki z Anhlijaj, pawodle Walsha, — niama.

U Hišpanii ŭ pačatku h. m. wybuchnuła rewolucyja. Zbuntawałasia i peŭnaja čaść wojska. Urad pastanawiŭ zdušyć paŭstańnie. Ustanoŭleny wajenny sud. Aryštawany ŭsie achwicery zbuntawaŭšahasia wojska. Niekalki achwiceraŭ zasudžana na karu śmierci. Žaŭnieraŭ karajuć wielmi žorstka. Pošty nia pryjmajuć prywatnych telehramaŭ, a heta dziela taho, kab paŭstancy nie mahli miž saboj parazumiawacca. Francuskaja hazeta „Le Journal" padaje, što zasudžanyja na karu śmierci achwicery pakončyli z saboj samahubstwam. Wialikuju sensacyju wyklikała zajawa hišpanskaha ministra ŭnutranych spraŭ ab tym, što francuskaja palicyja jšče za try dni pierad paŭstańniem u Hišpanii znała ab paŭstanskich planach. Hazety pišuć, što inicyjatarami paŭstańnia jość: A. Lero, F. Hanboa i Alba. Usie jany prabywajuć u Francyi.

Niamieččyna nie zrakajecca swaich prawoŭ da kalonijaŭ u Afrycy. Niamiecki ŭrad, jak padajuć hazety, zadumaŭ wysłać pratest u Lihu Narodaŭ prociŭ anhielskaj palitycy ŭ uschodniaj Afrycy. Hetym pratestam niamiecki ŭrad choča zaznačyć, što Niamieččyna nie zrakajecca prawoŭ da b. swaich kalonijaŭ, jakija adabrany ad jaje siłaj paśla suświetnaj wajny. Anhlijski ŭrad choča dawiaści da ciesnaha sajuzu b. niamieckija kalonii z anhlijskimi ŭ toj-ža čaści Afryki.

Liha Narodaŭ budzie razhladać sprawu mižnarodnaj hwarancyi (paruki) prawoŭ nacyjanalnych mienšasciaŭ. Hieneralny sekretar Lihi abjawiŭ aficyjalny kamunikat, što na najbližejšym pasiedžańni Lihi heta sprawa ŭžo pastaŭlena na paradku dnia. Stałasia heta dziakujučy piśmiennaj prapazycyi niamieckaha ministra zahraničnych spraŭ Štresemanna. Usie eŭropejskija hazety pišuć, što najbližejšaje pasiedžańnie Lihi Narodaŭ, dziakujučy hetaj sprawie, budzie mieć wialikaje značeńnie.

U. S. S. R. komunisty tak paswarylisia miž saboj, što pačali adny druhich aryštowywać. Trockaha wysyłajuć z hranic S.S.R.R. Aryštawali Kamieniewa i Zinoŭjewa, a tak-ža šmat inšych prychilnikaŭ Trockaha. Jak wiedama, Kamienieŭ, Zinoŭjeŭ i Trocki byli da niadaŭna jšče mnoha značačymi fihurami ŭ rasiejskaj kamunistyčnaj partyi, a ciapier dajšło da taho, što siabry taje-ž kam. partyi aryštowywajuć swaich tawaryšaŭ i nia tak daŭniejšich pawadyroŭ. Hazety padajuć, što ŭ Radawaj Ukrainie aryštawali b. ukrainskaha kamisara Šumskaha i praf. Hrušeŭskaha. Ličba aryštawanych ukrainskich nacyjanalistaŭ, jak padajuć hazety, naličywajecca bolš jak 400 asob.

U Anhlii ŭłady aryštawali pawadyra irlandzkich respublikancaŭ de Valer'u.

Jak bačym, hety prajekt źmieny konstytucyi pasolskaha klubu B. B. (adzinki) mieryć da wialikich ahraničeńniaŭ prawoŭ Sojmu, uzmacniajučy adnačasna ŭładu prezydenta. Ci na hety prajekt Sojm zhodzicca i ci jon stanie zakonam u Polščy — pakaža budučynia.

Kazioł.

Kožny raić z swajho pohladu,
Adnak dobruju dać radu
Nia kožny moža.
Ad rad błahich — ścieražy nas Boža.

—o—

Chacieŭ dziaciuk ažanicca,
A bajaŭsia pamylicca,
Kab złoj žonki jak nia ŭziać.
Jon ni jeść nia moh, ni spać.
Woś kazła za swata ŭziaŭ:
Dziewak jon, kazali, znaŭ
Pajšli jany tak aboje,
Až hladziać, tut što takoje? —
Dzieŭka žyta smahła žnieć,
Što až luba pahladzieć.
—„Možna hetu chiba ŭziać—
Umieje dobra žyta žać."
—„Ciž to štuka, kazioł kaža,
Što dziaŭčyna snapy wiaža,
Kiwajučy ŭsio siarpom,
Byccam źwier jaki chwastom.
Woś prymieta: kaza złaja,
Časta chwościkam kiwaje".
Jany dalej jduć pawoli,
Až hladziać — dziaŭčyna ŭ poli
Ŭ košyk bulbačku kapaje
I wiesieła ŭsio śpiawaje.
Dziaciuk kaža: „Chiba z hetaj
Budzie wiesieła kabieta".
—„Ach, što kažaš, čaławieča!
Kaza złaja ŭsio miakieča."
Znoŭ dalej jany pašli:
Śpiaču dzieŭčynu našli.
Pahladzieŭšy kazioł kaža:
— „Kaza złaja tak nia laža,
Choć lažać jana achwoča, —
Lehčy-ž hetak nie zachoča,
Z jaje budzie dobra žonka
I spakojna i cichońka".

B.

Z kraju.

Iznoŭ waŭki. Hetymi dniami stada waŭkoŭ napała na zaśc. Udowa, Wialejskaha paw., skul paniaśli 4 awiečki, 3 sabaki i zadušyli kania.

Zhareła wioska. Hetymi dniami ŭ Wilenska -Trockim paw. zhareła wioska Ludkiški. Zhareła niekalki štuk žywioły i rečaŭ chatnich. Straty wialikija.

Nawahradak biez wady. U wyniku wialikich marazoŭ u Nawahradku pazamiarzali ŭsie studni, miesta znachodzicca biez wady.

Zabastoŭka stalaroŭ. U Słonimie ad daŭžejšaha času bastujuć stalary, jakija damahajucca lepšych warunkaŭ. Ułaśniki stalarniaŭ na hetyja wymohi nie zhadžajucca, zabastoŭka trywaje.

Z Wilni.

Uzrost biezraboćcia. Pawodle apošnich wiestak, biezraboćcie ŭ Wilni pawialičyłasia na 180 asoby. Ahulny lik biezrabotnych 4502.

Duchoŭnyja ŭłady prociŭ świašč. A. Kaŭša. Jak padaje „Dzien. Wil., 5 lutaha s. h. Wilenskaja prawasłaŭnaja kansystoryja razhladała sprawu wiedamaha z pracesu „Bieł. Sial. Rab. Hramady" świašč. Aleks. Kaŭša.

Referat prociŭ Kaŭša pračytaŭ siabra Kansystoryi, duchoŭny Wasileŭski z Brasłaŭja. Świaščeńnik A. Koŭš, pawodle tych-ža-wiestak, budzie byccam wysłany z hranic Wilenskaj Eparchii.

Wialikija marazy. Fala marazoŭ sioleta abchapiła nia tolki Rasieju dy dalokuju Sibir, ale ciažka dajecca ŭ znaki i pa ŭsiej Biełarusi. U Wilni napr. 8-ha lutaha byŭ maroz u 40 hrad. C. Ad takoha marozu papsawalisia telefoničnyja i telehrafičnyja prawady. Ciahniki chodziać z spoźnieńniem. Šmat ludziej admaražywajuć sabie ruki, nohi, wušy, nasy. Byli ŭžo nawat takija zdareńni. što ludzi zamiarzali na śmierć (na trakcie z Lidy ŭ Nawahradak u noču z 5-ha na 6-ha lut. źmiezła 4-och ludziej wiazučych piwa). 7-ha u Wilni, jedučy na kirmaš. zamierz niejki sielanin. Słowam, strašna a palepšańnia pakul što nia čuwacca.

Usiačyna.

Padajučyja zorki. Nie adzin z nas bačyŭ uwiečary padajučyja zorki, jakija astaŭlajuć za saboju jasna-biełyja pramienčyki. Ale mała chto zastanawiŭsia chiba nad tym, što heta za „zoračka" i ci zapraŭdy jana takaja malenieČkaja, jak nam zdajecca.

Nawuka kaža, što hetyja „zorački" ni što inšaje, jak wialikija kamieńni.

Takaja „zoračka" ŭpaŭšaja ŭ paŭnočnaj Sibiry zniščyła pawierchniu (prastor) na praciahu 8 kilametraŭ. Kamień hety, pa abličeńniu wučonych, maje 50 milijonaŭ kilahramaŭ metalu platyny (platyna daražejšaja za zołata) i pradstaŭlaje saboju wialikuju wartaść.

Takaja-ž „zorka" zwaliłasia ŭ Awizon (Ameryka) i zrabiła dziru na paŭtara kilametra šyrokuju, z wałam na 40 metraŭ uwyšku i 360 metraŭ uhłybku. Wučonyja pry pomačy świdraŭ pierakanalisia, što „zorka" heta z zialeza. Ciapier zasnawałasia t-wa z metaj dastać hetu „zorku" z ziamli.

Ab haspadarcy.

Niestaŭkajučajasia śmiatana.

Hałoŭnych pryčyn niestaŭkańnia śmiatany jość try: 1. nieadpawiednaja ciapłynia śmiatany, 2. niewystarčajučaja čystata, 3. słabyja ŭdary pry staŭkańni.

Razhledzim pa paradku:

1. Nieadpawiednaj ciapłyniој najbolš hre-šycca ŭwosieni dy ŭzimku. Z praktyki małaĉarskaj wiadoma, što sałodkaja śmiatana ŭletku najlahčej staŭkajecca pry 12°-13° C, a ŭzimku pry 14-15° C. Kisłaja-ž śmiatana najlahčej staŭkajecca pry 14-15° C ŭletku, dy pry 16-17° C ŭzimku. Wychodzić z hetaha, što cieplamier śmietanowy dla haspadyni jość rečaj nieabchodnaj. Pry nižšaj, čym pakazana, ciapłyni śmiatana staŭkajecca wielmi pamału, masła bywaje wadzianistaje, niatrywałkaje, a da ŭsiaho hetaha u maślancy astajecca wielmi mnoha małočnaj tłustaści (masła). Pry wysokaj ciapłyni (20-30° C) śmiatana, praŭda, chutka staŭčecca, ale nieda-chopy masła bywajuć tyja-ž samyja.

Siaredniaja ciapłynia śmiatany maje być 18-20 ° C.

2. Čarodnaj pryčynaj niestaŭkańnia śmiatany jość niewystarčalnaja čystata pry samoj śmiatany, tak asabliwa niačystaje z joj abchodžańnie. U małako papadajuć niepažadanyja niačystoty z ruk čaławieka absłužywajučaha skacinu, dy abchodziačahasia z małakom i śmiatanaj,—niačystoty z pyłu ŭ pošary, u padścilcy, na wym'i. Tamu treba dbać ab čystacie ŭ chlawie, na skacinie dy naĉyńni. *Skacina mucić być štodnia čyščana, asabliwa kala wym'ja.* Z usich hetych niačystot dastajucca ŭ małako škodnyja bakteryi, jakija „raspuskajuć" małočnuju tłustaść i hetym samym nie pazwalajuć jej sabracca ŭ kamočki, staŭčysia. Čym starejšaja śmiatana, tym bolš napłodzicca hetych škodnych bakteryjaŭ i tym ciažej paśla bywaje takuju śmiatanu staŭčy.

Pamahčy ad hetaj biady možna dwajak:

a) zachawańniem čystaty,

b) prydawańniem u ślizkuju niestaŭkajučujusia śmiatanu krychu woctu, abo rastoŭčanaha na parašok winnoha kamienia.

3. Apošniaj urešcie pryčynaj niestaŭkańnia śmiatany jość słabyja ŭdary pry staŭkańni, zawinienyja abo praźmiernym napoŭnieńniem bojki, abo niawostrym razhraničawańniem paasobnych udaraŭ. I adno i druhoje treba dobra ŭziać pad uwahu.

Pazyčka na štučnyja ŭhnajeńni.

Dziaržaŭny bank ziemlarobski (Państwowy Bank Rolny) wydaŭ anahdaj cyrkular Nr. 1 u sprawie pazyčak na štučnyja ŭhnajeńni azotnyja, fosfarnyja, kalijnyja (patasowyja) i wapnowyja. Bolšaść uhnajeńniaŭ krajowaha (ŭ Polščy) wyrabu. Z zahraničnych—pradaje tolki superfosfat i koncentrawanuju kalijnuju sol. Srok zwarotu pazyčki naznačany na 31.X, 15.XI i 30.XI h.h., zaležna ad sortu kuplanych hnajoŭ. Usie hnai možna wypisywać tolki wagonami. Dziela hetaha skarystać z hetych pazyčak drobnyja haspadary zmohuć nia jnakš, jak cieraz supałki. Na biełaruskich ziemlach—dla wajawodztwaŭ Wilenskaha i Nawahradzkaha dy dla pawietaŭ Horadzienskaha i Waŭkawyskaha wypisywać hnai treba cieraz Wilenski Addzieł Ziemlarobskaha Banku (Wilnia, W. Pahulanka 24), dla wajawodztwa Paleskaha — cieraz Addzieł Banku ŭ Pinsku (Łahišynskaja wul. 38), dla wajawodztwa Biełastockaha (akramia paw. Horadzienkaha i Waŭkawyskaha) cieraz Centralu Banku ŭ Waršawie (Nowogródzka 50).

Inž. Ad. Klimovič

HASPADARSKIJA PARADY.

Pytańni:

Nr. 6. My z susiedam uzachwocilisia pahnaić wapnaj našy hrunty, na jakich jašče sioleta chočam siеić jarynu. Ci heta jšče možna? Jakaja wapna i na jakija hrunty padchodzić? Š. W. z N.

Nr. 7. Jakaja-b mahła być pryčyna, što śmiatana nie dajecca staŭčysia? W. K. z R.

Adkazy:

Nr. 6. HNAJEŃNIE WAPNAJ.

Š. W—u z N. Z pytańnia Wašaha nia jasna, što za jarynu Wy chočacie siеić na pawapnienym hruncie. U kožnym wypadku wiasna daloka nie najlepšaja para da hnajennia wapnaj. Wapniacca hrunty zaŭsiody ŭwosieni. Na ciažkija hrunty dajecca na 1 ha 8—10q (= 48—60 pudoŭ), na lahčejšyja chopić 5-6 q (30—36 pud.) niahašanaj wapny.

Što datyča Wašaha prypadku z hnajeńniem wapnaj pad sialetniuju jšče jarynu, dyk choć i ciažka, ale ŭsio-ž možna było b taksama paprabawać. Tolki aściarožna, kab pamiž hnajeńniem wapnaj i siaŭboj jaryny prajšło najmienš z dziesiatak dzion U praciŭnym razie zasiejenaje ziernie jaryny mahło-b u ziamli pryjści ŭ sutyčnaść z nieadhašanaj jašče wapnaj: spaliłasia b.

Urešcie, wiedać Wam treba, što awios nia nadta lubić šmat wapny ŭ hlebie. Toje samaje z žoŭtym łubinam. Da taho-ž wapnaj hnoicca i tady, kali wapna, jak takaja ŭ hlebu nawat i nie dajecca. Napr. štučnaje uhnajeńnie fosfarnaje, thomasšlak (thomasoŭka) maje ŭ sabie až 48 proc. wapny. H. zn. pry hnajeńni pad jarynu takim thomasšlakom (pad awios na 1 ha 2—3q) hnoicca adnačasna i wapnaj. I kali hleba nia tak užo na wapnu zhaładaŭšaja dyk chapaje jej susiom hetaj wapny, što prynosicca z inšymi uhnajeńniami niewapnowymi.

Wielmi mahčyma, što hetak zmožacie da wosieni abyjścisia i Wy.

Nr. 7. NIESTAŬKAJUČAJASIA ŚMIATANA.

W. K—aj u R. Waša pytańnie maje šyrejšy charaktar i tamu jaho abhawarywajem u addziele „Ab haspadarcy".

Inž. Ad. K.

DA NAS PIŠUĆ.

WODHUKI ZABARONY ARCYBISKUPA.

Repla, Waŭkawyskaha paw. Pačuŭšy z hazet ab zabaronie Wil. Arcyb. Jałbžykoŭskaha, čytać „Biełaruskuju Krynicu" i naležać da Biel. Chryśc. Demokracyi, ja čakaŭ, što skažuć tutejšyja ksiandzy ŭ Repli i ŭ Warejkach. Nu i razumiejecca, nia stali-ž jany ŭ abaronie, ani abminuli hetaha faktu maŭčkom, naadwarot mieli temu na kazańnie i akaziju na napadańnie na biełaruskaść.

Heta mianie nie zdawolniła. Ja staraŭsia dawiedacca, jak zahladajecca na heta naša sialanstwa i zaŭwažyŭ, što jano wielmi dobra razumieje hety zahad. Sialanie miž sabou kažuć: „paznali my ŭžo Arcybiskupa Jałbžykoŭskaha z jaho pryjezdu ŭ našu parachwiju (u m-cy traŭni 1928 h.). My tady zaŭważyli, što Arcybiskup zwaračwaŭ usiu amal swaju ŭwahu na wonkawy wyhlad pryjma, na tryumfalnyja bramy, pramowy i inšyja.

I my ciapier wiedajem, što zabarona heta maje charaktar palityčny i što tut chodzić Arcybiskupu ab pašyreńni miž Biełarusaŭ *polskaj* časopisi „Nasz Przyjaciel" (niawiedama ci „przyjaciel"?). Farbawanyja heta lisy"...

Paśla zahadu Arcybiskupa ŭbačyŭ ja, što i naša wiečna špiačaja, ciomnaja, nieświadomaja staronka pačała dobra dumać ab swajej rodnaj biełaruskaści.

Daj Boža ŭ dobry čas. Parachwijanin

I NAŠA MOŁADŹ BIARECCA DA PRACY!

Macuty, Pastaŭskaha paw. Kaladnymi światami i naša moładź uziałasia za dobraje dzieła. Zładziła kulturna-praświetnuju wiečarynu. Adyhrali sceničny twor „Wybary Staršyni". Na ŭwahu zasłuhoŭwajuć Uładysłaŭ Skipar i tyja asoby, katoryja za im pajšli i pryjmali čynnaje ŭčasie ŭ hetaj kulturnaj pracy: A. Skipar, P. Fiedziewič, J. Urban, M. Kazioł, W. Kazioł, A. Kazioł, F. Miśnik, Fela Miśnik, Anna Kazioł i Janina Miśnik.

Moładź naša, jak na pieršy raz, dyk adyhrała hetu scenku dosyć dobra. Hladzielniki byli wielmi zdawoleny. Nie mahu, kab nia ŭspomnić taho, što žančyny starejšyja, ubačyŭšy i pačuŭšy pieršy raz sceničny twor pabiełarusku, da taho byli ŭzwarušany duchowa, što nawat płakali, a paśla pradstaŭleńnia dziakawali moładzi za ichniuju pracu i prasili, kab heta jšče bolš rabili.

Češć Tabie, darahaja moładź, za pačyn kulturnaj pracy.

Stary Dziadula.

PRYČYNU ZABARONY ČYTAC „B. KRYNICU" ADHADALI.

Druja, Brasł. paw. U našym kutku, jak wiedama, staryja, adwiečnyja žychary ŭsie Biełarusy. I ŭ nas, jak na ŭsim abšary našaj Baćkaŭščyny, panuje rodnaja biełaruskaja mowa. Wiedama-ž, za wyniatkam uradowych ustanowaŭ, jak hmina i inš. Dyk niachaj-ža budzie abawiazkam kožnaha świedamaha Biełarusa ŭ usich tych ustanowach, jak hmina, pošta i inš., dzie pazwalajecca na heta prawam, zwaračywacca da ŭradoŭcaŭ pabiełarusku. Uradoŭcy-ž musiać taksama nam adkazywać pabiełarusku, kali my nie razumiejem papolsku.

Praŭda, u našym kaściele možam my pačuć kožnuju niadzielu i świata choć adno kazańnie ŭ swajej rodnaj mowie biełaruskaj. Heta my, Biełarusy-kataliki, ličam sabie za wialikaje ščaście, katoraha jašče nie dačakalisia našy braty ŭ susiednich parachwijach. Ciapiar u parachwijach ksiandzy zabaraniajuć čytańnie „B. Krynicu". My adnak wielmi hetym nie pałochajemsia, wiedajučy, što hetaja zabarona maje charaktar palityčny, a nie relihijny. Dyk dalej wypisywajem, čytajem i pašyrajem swaju rodnuju „B. Krynicu". A pahrozy z boku polskich ksiandzoŭ „uziali da serca" tolki staryja dewotki. Jany-ž pamahali probaščam Pałakam padčas wybaraŭ u Sojm i Senat ahitawać za Nr 24. Hetakich „Polak" jość i ŭ Drui niešta sa dźwie.

Što da nacyjanalnaj świedamaści, Druja staić mnoha nižej ad wakoličnych wiosak. Jość u Drui jašče nawat takija ciomnyja adzinki, katoryja nazywajuć siabie „miaščanami" i hetym wielmi hanaracca pierad wiaskowymi. Čym-ža hetyja miaščanie rožniacca ad wiaskowych? Ničym! Kultura-ž hetych „miaščan" nia wyšejšaja, čym u wiaskowych. Handlam u Drui zajmajucca blizu wyklučna Žydy.

Pa wioskach świedamaść šparka pašyrajecca, a z jaje ŭzrostam i rodnaja mowa pačynaje ŭwachodzić pamału ŭ kaścioł i ŭ školu.

Wiaskowy.

Praŭnyja parady.

Jazep Rusakowič.

Pytańnie: Maja ciotka znachodzicca ŭ Rasiei i choča mnie prysłać hrošy. Na wysyłku hrošaj trebujuć tam dazwołu. Što zrabić, kab ciotcy ŭ hetym pamahčy i atrymać ad jaje hrošy?

Adkaz: Treba śćwierdzić tut, špiarša ŭ hminie, a paśla ŭ Starostwie, što jana (waša ciotka) jość Wašaj kreŭnaj i pierasłać heta praz polskaje Ministerstwa zahraničnych spraŭ polskamu konsulu ŭ Rasiei. Tady Waša ciotka tam u polskaha konsula dastanie paświedčańnie i hetym dakaža tamašnim balšawickim uładam, što hrošy pasyłaje swajmu kreŭnamu, zn. Wam, na patreby haspadarskija. abo addaje stary doŭh. Takim čynam moža i ŭdasca heta zrabić. Ab tym, jak pierasłać hrošy, chaj zapytaje Waša ciotka tam na miescy ŭ polskaha konsula.

R. S. J.

Pytańnie: I. Ci Niemcy zapłaciać za ŭsio toje, što brali i wydawali kwity? Kudy źwiarnucca?

II. Ci Niemcy wykuplajuć swaje marki pieradwajennyja i jaki ich ciapier kurs?

Adkaz: I. U swoj čas polskija ŭłady prawodzili rejestracyju wajennych strataŭ. Treba było tady hetyja kwity zarejestrawać. Kali Wy hetaha nie zrabili, dyk ciapier užo pozna, a kali zarejestrawali, dyk źwiarniciesia (napisaŭšy „padanie") da pawiatowaha Starasty z prośbaj pakirawać hetuju sprawu na adpawiedny šlach dziela wypłaty Wam adškadawańnia. Tady i dawiedajeciesia, ci zapłaciać, ci nie.

II. Źwiarniciesia z hetaj spwawaj u jaki-niebudź bank: moža što zapłaciać.

Naša pošta.

A. Ad. — Wašu stаćciu pierarabiŭšy pastarajemsia źmiaścić. Pišycie karaciej

Čutkamu. — Wašaje adkrytaje piśmo nia možam źmiaścić, bo Wy nie padpiswajeciesia swaim ułasnym proźwiščam.

Cydziku. — Hazetu Wam pasyłajem, z korespondencyi skarystajem.

Kondratu. — Z prysłanaha skarystajem. Prośbu Wašu spoŭnili.

„Roždienskamu".—Z prysłanaha skarystajem, pišycie bolš.

Jameru B. — Z Wašaj korespondencyi skarystajem. Za prychilnaść da nas udziačny.

Puzie. — Atrymali, dziakujem, pa mahčymaści źmieścim. Prośbu Wašu spoŭnili.

Wučniu. — Z prysłanaha skarystajem, pišycie bolej.

Niepabitamu. — Z Wašaha piśma pastarajemsia skarystać.

Wyzwalencu. — Atrymali, dziakujem. Pišycie bolej.

Jacewiču.—Hazety darma nie wysyłajem, a kali chočacie, kab Wam pasyłali — pryšlicie padpisku.

Hazetu pasyłajem: Niechwiadowiču. Kabaku, Jancewiču, Dziewiacieniu, Balsu, Čyčelisu.

B—ku.—10 zł. za minuły hod atrymali, dziakujem.

Atrymali ad: Hapanowiča 10 zł., K. Uł. 5 zł. i 50 hr., Buraka, Gana J., Gana G., Dožyna, Jankoŭskaha Fr. i Jankowskaha Bern. pa 5 zł., Cerepowiča 3 zł., K. M. 2 zł. i 50 hr., Juškiewiča, Jankoŭskaha Raf. i Jankoŭskaha Juljana pa 2 zł., Stefanowiča Fr., Stefanowiča Juljana, Jankoŭskaha Ant., Čyčelisa i Stečkaha pa 1 zł., Jankoŭskaha Hr. 50 hr. Usim prysłaŭšym hrošy, dziakujem.

Padajecca da wiedama,

što wydany ŭ pradažu „Amatarski Zbornik" Damarosłaha abnižajecca ŭžo da 65 hroš. za ekzemplar. Nabyć možna ŭwa ŭsich kniharniach u Wilni i ŭ hałoŭnym składzie: Wilnia, Wostrabramskaja 2, kniharnia Stankiewiča.

Redaktar Jan Paźniak. Biel. Druk. im Fr. Skaryny. Wilnia, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Albin Stepowič.